

مسلسل مباحث تخصصی «هدایت»

صرف و نحو عربی

(کارشناسی تا دکترا)

دکتر هدایت، الله تقی زاده
(عضو هیأت علمی گروه زبان و ادبیات دانشگاه فرهنگیان تهران)
دکتر ستاره مانیخ

انتشارات دارالهدایه
تهران، ۱۳۹۹ هـ ش

سرشناسه	: تقی زاده، هدایت الله، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: مسلسل مباحث تخصصی هدایت صرف و نحو عربی (از کارشناسی تا دکترا) / هدایت الله تقی زاده، ستاره مشایخی.
مشخصات نشر	: تهران: دارالهدایه، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۳۶۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۹۱۹۳۵-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: زبان عربی -- صرف و نحو -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: Arabic language -- Morphosyntax -- Study and teaching (Higher)
موضوع	: زبان عربی -- صرف و نحو -- آزمون ها و تمرین ها (عالی)
موضوع	: Arabic language -- Morphosyntax -- Examinations, (questions, etc. (Higher)
شناسه افزوده	: مشایخی، ستاره، ۱۳۵۸ -
رده بندی کنگره	: PJ۶۱۴۱
رده بندی دیویی	: ۴۹۲/۱۰۰۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۸۳۶۹
یادداشت	: نسبت نویسی کامل این اثر در نشانی http://opac.nlai.ir قابل دسترسی است.

ناشر: تهران، انتشارات دارالهدایه، ۰۹۱۱۳۹۳۰۸۱۹

مسلسل مباحث تخصصی «هدایت»

صرف و نحو عربی

(کارشناسی تا دکترا)

هدایت الله تقی زاده، ستاره مشایخی

اول، ۱۳۹۹

وزیری / ۳۷۰ صفحه

جلد ۱۱۰۰

۱۰۵۰۰۰ تومان

مؤلفان:

تاریخ نشر و نوبت چاپ:

قطع و صفحه:

شمارگان:

قیمت:

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر است.

www.drtaghizadeh.7gardoond.com.

drtaghizadeh2@gmail.com. drtaghizadeh@yahoo.com

سایت:

نشانی ایمیل:

ISBN: 978-600-8919-35-3

۸۴.....	فعل از نظر معلوم و مجهول	۱۱.....	مقدمه
۸۷.....	فعل از نظر جامد و تصریف	۱۳.....	بخش اول: دانش صرف؛
۸۸.....	مبحث سوم؛ حرف و انواع آن	۱۳.....	مبحث اول: اسم و انواع آن
۸۹.....	حروف از نظر عمل	۱۴.....	اسم از نظر عدد
۹۱.....	بخش دوم: دانش نحو؛	۲۲.....	اسم از نظر جنس
۹۱.....	مبحث اول: مرفوعات و انواع آن	۲۴.....	اسم از نظر تعداد حروف
۹۱.....	فاعل و انواع آن	۲۵.....	اسم از نظر ریشه
۹۵.....	نائب فاعل	۳۱.....	اسم از نظر صرف و نحو
۹۹.....	مبتدا و خبر	۳۸.....	اسم از نظر معرفت
۱۰۳.....	خبر و انواع آن	۴۲.....	اسم از نظر متصرف و غیر متصرف
۱۰۷.....	نواسخ	۴۴.....	اسم از نظر نوع حرف آخر
۱۰۷.....	فعل ناقصه	۵۰.....	اسم منسوب
۱۱۵.....	انواع افعال مقاربه	۵۱.....	اسم مصغر
۱۱۷.....	حرف مشبّه ب (لَیس)	۴۸.....	انواع اعراب اسم
۱۲۰.....	حروف مشبّه بالفعل	۵۱.....	مبحث دوم؛ فعل و انواع آن
۱۲۸.....	ضمیر شأزنه ناسخ	۵۱.....	اقسام فعل از نظر زمان
۱۳۰.....	لای نفی جنس	۵۳.....	انواع فعل مضارع
۱۳۱.....	شرایط صفت لای نفی جنس	۵۳.....	الف) مضارع مرفوع
۱۳۱.....	حذف خبر لای نفی جنس	۵۳.....	ب) مضارع مجزوم
۱۳۱.....	تکرار لای نفی جنس	۵۴.....	ج) فعل مضارع منصوب
۱۳۴.....	مبحث دوم؛ منصوبات: مفعول به	۶۳.....	فعل امر
۱۳۸.....	افعال قلوب	۶۶.....	فعل از نظر تعداد حروف
۱۴۱.....	افعال دو مفعولی (بخششی)	۷۰.....	فعل از نظر حروف صحیح یا عله
۱۴۱.....	افعال سه مفعولی	۷۳.....	انواع فعل معتل
۱۴۵.....	مفعول باب تحذیر	۷۴.....	اعلال و انواع آن
۱۴۶.....	مفعول باب اغراء	۸۰.....	فعل از نظر لازم و متعدی

۱۹۳	عدد ترتیبی	۱۴۷	مفعول باب اختصاص
۱۹۹	مبحث سوم؛ مجرورات	۱۴۸	مفعول باب اشتغال
۱۹۹	انواع جروف جر	۱۵۲	مفعول باب منادی
۲۰۰	متعلق حرف جر اصلی	۱۵۷	منادای مستغاث
۲۰۰	حذف حرف جر	۱۵۹	منادای مندوب
۲۰۳	مضاف و مضاف الیه	۱۶۱	منادای مرتخم
۲۰۳	انواع اضافه (اضافه لفظی و معنوی)	۱۶۲	مفعول باب تنازع
۲۰۸	مبحث چهارم: اسم فعل و اسم صوت	۱۶۳	مفعول له
۲۰۸	انواع اسم فعل	۱۶۵	مفعول فی
۲۱۰	عمل شبهه فعل ها	۱۷۰	مفعول مع
۲۱۰	عمل مصدر میمی	۱۷۲	مفعول مطلق
۲۱۰	عمل اسم فاعل	۱۷۵	حال
۲۱۲	عمل اسم مفعول	۱۷۶	اقسام حال
۲۱۲	عمل صفت مشبهه	۱۸۰	اقسام استثناء
۲۱۴	عمل اسم مبالغه	۱۸۱	استثناء به حرف "إلا"
۲۱۴	عمل اسم تفضیل	۱۸۵	استثناء به "غیر، سوی"
۲۱۵	عمل مصدر و اسم مصدر	۱۸۵	استثناء به "خلا، عدا، حاشا"
۲۱۷	مبحث پنجم: افعال تعجب	۱۸۶	تفاوت حاشا استثنائیه و حاشی فعل
۲۱۷	ترکیب برزی از علامات در باب تعجب	۱۸۶	استثناء به "لاسیما"
۲۲۰	افعال مدح و تمجید	۱۸۶	إعراب استثناء به "لاسیما"
۲۲۳	مبحث ششم: تواب	۱۸۷	استثناء به "بید"
۲۲۳	نعت (صفت)	۱۸۷	استثناء به "لیس، لایکون"
۲۲۳	نعت حقیقی و نعت سببی	۱۹۰	انواع تمیز
۲۲۴	إعراب نعت	۱۹۰	إعراب تمیز ذات (مفرد)
۲۲۵	نعت مقطوع	۱۹۰	تمیز نسبت یا جمله
۲۲۸	تأکید و انواع آن	۱۹۱	اسم های مبهم در باب تمیز
۲۳۱	بدل و انواع آن	۱۹۱	عدد صریح و غیر صریح
۲۳۴	عطف و انواع آن	۱۹۲	معرفه نمودن اعداد در عربی

۲۴۹.....	بخش سوم؛ نمونه سؤالات	۲۳۵.....	معانی حروف عطف
۲۴۹.....	نمونه سؤالات ارشد	۲۴۰.....	مبحث هفتم؛ انواع جمله در اعراب
۳۲۳.....	نمونه سؤالات دکترا	۲۴۰.....	جملاتی که محلی از اعراب دارند:
۳۶۲.....	کتاب نامه	۲۴۰.....	جملاتی که محلی از اعراب ندارند:
		۲۴۱.....	مبحث هشتم؛ اسلوب تجزیه و ترکیب

مقدمه

سبحانه قد بریء کلامه من لفظٍ وحرفٍ، وتقدّست أسماؤه، وجلّت صفاته، وکانت أفعاله عیون الحکمة، وصلاةً وسلاماً علی النبی الأمی، أفصح من نطق بالضاد: محمد عبده ورسوله، وعلی آله وإخوانه من الرسل والأنبیاء، مصابیح الهدی، وأعلام النجاة و من نحا نحوهم و إقتدی بهداهم.

زبان قرآن یکی از نهادهای فرهنگی ما ایرانیان است، و وظیفه ما یادگیری این زبان و تلاش در جهت استفاده مستقیم از عبارات و متونی است که به این زبان نازل شده و نگارش یافته است. بنابراین؛ آموزش زبان عربی نه به عنوان یک زبان بیگانه بلکه به عنوان زبان فرهنگ و دین و آیین ما اجتناب ناپذیر است.

با توجه به گزینش دستور زبان عربی و پیچیدگی‌های خاص آن، بر آن شدیم تا مجموعه‌ای بنام مسائل در دستور زبان عربی «هدایت» را تألیف کنیم تا در هر جلد آن، مباحثی از موضوعات مهم زبان و ادبیات عرب را بیان نماییم تا درک آن بر فراگیران و دانشجویان سخت نیاید و بتواند به عنوان کتاب کمک درسی و آموزشی، در ترقی و رسیدن به اهداف خود از آن استفاده کنند.

کتاب حاضر حاوی دستور زبان عربی است که در سه بخش با ویژگی‌های زیر ارائه می‌گردد: ۱- دانش صرف ۲- دانش نحو ۳- سؤالات کارشناسی ارشد و دکترا. بخش (اول) صرف، اختصاص به خصائص انواع کلمه است، فعل و حرف - دارد. بخش دوم (نحو) مشتمل بر مباحث مرفوعات، منصوبات، مجرورات کلامی که مانند فعل عمل می‌کنند، ملحقات به فعل، توابع، انواع جمله و اسماء دائم الاضافه است که به طور مفصل بیان شده است. بخش سوم مشتمل بر ارزیابی با نمونه سؤالات کارشناسی ارشد و دکترا با پاسخنامه تشریحی است.

اسلوب تجزیه (التحلیل الصرفی) و ترکیب (الإعراب)، نمونه‌های الاعراب و التحلیل الصرفی، نمونه سؤالات تست کارشناسی ارشد و سؤالات صرف و نحو آزمون دکتری از سال ۱۳۸۱ تاکنون با جواب تشریحی فارسی، از موضوعات مهم این بسته آموزشی است. در بخش تست، سعی شده است که علاوه بر جواب صحیح، به نکاتی مفید و مرتبط با جواب به صورت تشریحی آورده شود. همانطوری که در صرف و نحو به معادل‌های فارسی و ترجمه آنها اشاره شده است.

در بسته آموزشی حاضر، پس از شرح و توضیح موضوع یا قاعده اصلی صرف و نحو، مطالب مهم درباره آن موضوع یا قاعده در قسمت‌هایی تحت عنوان نکته‌ها آمده که با شماره و عدد مشخص شده است. بنابراین؛ ذکر نکات مهم و کلیدی و معطوف نمودن توجه فراگیران به آن، بعد از بیان و توضیح مفصل قواعد، از نکات مهم و قابل توجه در آن است. قواعد زبان عربی به آسانترین اسلوب و روش ممکن و به صورت علمی و صحیح، برای خوانندگان به طور مفصل شرح و توضیح داده شده است.

اغلب نکات، به منظور سنجش و ارزیابی میزان درک و فهم دانشجویان و قدرت تحلیلی و شناخت کاربردی قواعد آورده شده است. و در بیان آنها، سعی شده است تا نکاتی مطرح شود که درک دانشجویان را تقویت نماید و او را قادر سازد تا آموخته‌های خود را تعمیم دهد، زیرا شناخت برخی قواعد و لغات به تنهایی ارزشی ندارد، زمانی این آموخته‌ها مفید و ارزشمند می‌شوند که دانشجو بتواند در خارج از محدوده کتاب درسی از آن بهره گیرد.

مؤلفان اثر حاضر، با آگاهی از این مهم، و بر اثر تجربه در تدریس صرف و نحو، و با توجه به نیاز فراوان دانشجویان به یک مجموعه گسترده در صرف و نحو عربی به زبان فارسی، بر آن شدند که مسائل و مباحث مهم صرف و نحو را در سطح دانشگاهی فراهم آورده و به صورت اثری آکنده از نکات، در اختیار دانش پژوهان و دانشجویان قرار دهند. اثر حاضر به نحوی به رشته تحریر درآمده است که برای تمام علاقمندان به فراگیری زبان عربی و درک و فهم قواعد، قابل فهم است و می‌توان به سوا، واحد درسی صرف و نحو عربی، در مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا بر آن، رسته‌های زبان و ادبیات عرب، زبان و ادبیات فارسی، الهیات و علوم قرآنی و حقوق از آن استفاده نمود.

امید است مطالب این بسته آموزشی برای داوطلبان عزیز در سراسر جهان اسلامی مفید واقع شود. در پایان از صاحب نظران و اصحاب قلم تقاضا داریم، هر گونه نقص و یا کمی و کاستی در اثر حاضر را به مؤلفان متذکر شوند تا در چاپ‌های بعدی اصلاح شود.

الحمد لله رب العالمین . نفعنا الله به يوم لا ينفع مال ولا بنون الا من اتى الله قلب سليم

مؤلفان